Saliga de som är fattiga i anden

Herdabrev av Helsingfors biskop Raimo Goyarrola med anledning av 800-årsminnet av den helige Franciskus av Assisis död.

4.10.2026

Kära bröder och systrar,

I år firar vi tillsammans med hela kyrkan 800-årsminnet av den helige Franciskus av Assisis död. Han är ett av de mest kända och älskade helgonen i kristendomens historia. Från Assisi i mellersta Italien har hans liv och budskap nått över århundraden, kulturer och gränser och berör än i dag hjärtan hos män och kvinnor av alla folk.

Under detta jubileumsår vill jag tacka Gud för den helige Franciskus som gåva och för allt det goda som hans liv, hans vittnesbörd och de olika franciskanska gemenskaperna alltjämt gör i kyrkan och världen. Också vi i Finland har särskild anledning att tacka för denna franciskanska karisma. Ända sedan den kristna trons första tid här i Norden har franciskanerna varit närvarande i Finland. De har på ett betydelsefullt sätt deltagit i förkunnelsen av evangeliet i vårt land och gjort Kristi ansikte synligt bland vårt folk.

Den helige Franciskus talar fortfarande till oss i dag. Och kanske är ett av de ord som vårt samhälle just nu mest behöver höra ordet fattigdom.

Vid första anblicken kan det tyckas vara ett märkligt ord. Vi lever i ett samhälle där vi strävar efter att äga mer, njuta mer, samla mer och trygga vår framtid allt bättre. Evangeliet visar oss emellertid en annan väg: ”Saliga de som är fattiga i anden, dem tillhör himmelriket” (Matt 5:3).

Kristen fattigdom innebär inte nödvändigtvis att vi inte äger någonting. Den innebär inte heller att vi föraktar materiella tillgångar eller att det i sig skulle vara något ont att äga saker. Denna evangeliska fattigdom innebär framför allt att vi inte låter våra ägodelar äga oss. Det handlar om att leva med ett fritt och tacksamt hjärta, öppet för Gud och våra medmänniskor.

Jag skulle vilja stanna upp inför tre dimensioner av fattigdomens dygd, som den helige Franciskus förverkligade på ett enastående sätt.

1. Jesus föddes fattig, levde fattig och dog fattig

För att förstå den kristna fattigdomen måste vi framför allt se på Jesus Kristus. Guds Son kunde ha valt vilken plats som helst för att komma till världen. Ändå föddes han i fattigdom i Betlehem. Från julevangeliet minns vi att det inte fanns plats för Maria och Josef i härbärget och att barnet därför lindades och lades i en krubba i ett stall. Under sitt offentliga liv samlade Jesus inte på sig rikedomar och sökte inte enbart mänsklig trygghet. Han vandrade från plats till plats, förkunnade Guds rike och förlitade sig helt på sin himmelske Faders ledning.

Vid slutet av sitt liv dog Jesus fattig, korsfäst på ett kors. Jesu väg går genom fattigdomen, eftersom den går genom självutgivelsen. Kristus klamrar sig inte fast vid någonting. Han ger sig helt åt Fadern

och helt åt oss. Den helige Paulus uttrycker denna verklighet på ett gripande sätt: ”Han var rik men blev fattig för er skull, för att ni genom hans fattigdom skulle bli rika” (2 Kor 8:9).

Den helige Franciskus förstod detta mysterium på djupet. När han mötte Kristus insåg han att det att följa Kristus också innebar att bli lik honom i hans fattigdom. Därför ville Franciskus leva evangeliet radikalt, förlita sig på Gud och avstå från allt som kunde hindra honom från att följa Jesus i frihet. Också vi är kallade att gå denna väg. Vi kan inte följa Kristus om våra hjärtan är fyllda av annat.

Fattigdomen är alltså en viktig förutsättning för det kristna livet, eftersom den hjälper oss att sätta vår trygghet till Gud och inte till våra ägodelar, våra pengar, vårt anseende, vårt arbete, våra planer eller ens våra egna förmågor. Himlen kan inte köpas för pengar. Guds rike tas emot som en gåva. Och för att kunna ta emot en gåva måste händerna vara öppna.

2. Fattigdom är lösgörelse och inre frihet

Kristen fattigdom börjar i hjärtat. En människa kan äga mycket och ändå vara djupt fattig i anden. En annan kan ha mycket få ägodelar men vara fullständigt bunden vid dem. Den avgörande frågan är inte hur mycket vi har, utan hur starkt det vi har håller oss i sitt grepp.

Vi kan ärligt fråga oss själva: Vad tar för stor plats i mitt hjärta? Vad skulle det vara mycket svårt för mig att avstå från? Vad behöver jag verkligen för att leva? Hur mycket har jag som jag inte använder, som jag inte behöver och som jag ändå har svårt att ge bort?

Att lösgöra oss gör oss fria. Ibland tror vi att vi blir friare ju mer vi äger. Men det kan bli precis tvärtom. Ju fler saker vi samlar på oss, desto mer måste vi sköta, skydda, underhålla och försvara. Till slut kan vi bli våra egna ägodelars tjänare.

Den evangeliska fattigdomen kallar oss att återvända till ett enklare liv. Avsikten är inte att leva i misär, utan att leva utan onödiga saker och onödiga bojor.

Den helige Franciskus fann den sanna rikedomen i Kristus. När en människa finner Kristus faller många andra saker på sin rätta plats. Därför är fattigdomen också en skola i frihet. Den ger oss möjlighet att säga: ”Jag har detta, men jag behöver inte klamra mig fast vid det.” – ”Jag kan glädja mig åt detta, men min lycka är inte beroende av det.” – ”Jag kan förlora detta utan att förlora det som är väsentligt.”

En verkligt fri människa kan ge, dela med sig, avstå och börja om. I denna mening är den evangeliska fattigdomen en särskilt viktig kallelse för oss alla, också för oss som lever i det förhållandevis välbärgade finländska samhället. Kanske är det just för att vi har så många möjligheter som vi på nytt måste lära oss att skilja mellan det vi behöver och det vi bara vill ha. Låt oss fråga oss i våra familjer, i våra gemenskaper och var och en för sig: Skulle vi kunna leva med lite mindre för att kunna älska lite mer?

3. Fattigdomen gör oss generösa mot dem som behöver hjälp

Den kristna fattigdomen stannar emellertid inte vid oss själva. När hjärtat frigörs från bundenheten vid ägodelar leder det oundvikligen till generositet. Den som inte är fäst vid sina ägodelar kan ställa dem i andras tjänst. En kristen kan inte gå likgiltigt förbi en människa som lider.

Jesus identifierar sig på ett särskilt sätt med de fattiga, de små, de sjuka, främlingarna och alla dem som behöver vår hjälp. ”Vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig” (Matt 25:40). Därför har den evangeliska fattigdomen en djupt konkret dimension. Det räcker inte att säga att vi älskar de fattiga. Vi måste dela våra ägodelar och våra liv med dem.

I vårt stift har vi många möjligheter att förverkliga denna dimension av fattigdomen. Det gör vi till exempel genom kollekterna i våra församlingar. Det gör vi genom medlemsavgiften, som gör det möjligt att upprätthålla vår kyrkas liv och fullgöra dess missionsuppdrag. Det gör vi också genom Caritas, när vi följer och hjälper flyktingar, invandrare och familjer i svårigheter.

Det gör vi också när en församlingsgemenskap uppmärksammar konkreta behov i sin omgivning och söker sätt att möta dem. Den kristna kärleken börjar nära oss, hos den broder eller syster som står framför oss, men den känner inga gränser. Vår solidaritet kan också nå människor i nöd i andra länder, särskilt där fattigdom, krig, förföljelse eller naturkatastrofer gör livet ännu svårare för så många av våra bröder och systrar.

Varje euro som delas av kärlek kan bli ett tecken på hopp. Varje timme som ges utan ersättning kan vara en barmhärtighetsgärning. Varje människa som tas emot och blir lyssnad till kan få erfara något av Guds kärlek. Den helige Franciskus förstod detta på ett enastående sätt. Hans möten med de fattiga handlade inte bara om social hjälp. I den fattige fann han Kristi ansikte. Också vi är kallade att göra denna upptäckt.

4. Ett äventyr i frihet och kärlek

Kära bröder och systrar, att fira den helige Franciskus innebär inte bara att minnas ett stort helgon från det förflutna. Det innebär att på nytt höra en kallelse som fortfarande är aktuell. Franciskus påminner oss om att det verkligen går att leva evangeliet. Vi kan förlita oss på Gud. Vi kan leva enkelt. Vi kan avstå från mycket. Vi kan vara generösa. Vi kan upptäcka att sann lycka inte innebär att äga mer, utan att älska mer. Och detta är ingen sorglig eller tung börda. Tvärtom. Den evangeliska fattigdomen är ett frihetens äventyr.

Gud kallar oss inte till ett grått och sorgligt liv. Han kallar oss till ett liv fyllt av glöd, frihet och kärlek. Han kallar oss att avstå från det som binder oss, så att vi kan ta emot mycket mer än vi själva någonsin skulle kunna föreställa oss. Den helige Franciskus fick erfara detta när han lämnade sin rent mänskliga trygghet bakom sig för att följa Kristus. Hans liv visar oss hur långt en människa kan nå när hon helt förlitar sig på Gud.

Också i dag kallar Jesus oss till detta äventyr. Var och en av oss kan fråga sig inför Gud: Vad vill Herren att jag ska avstå från för att bli friare? Med vem vill han att jag ska dela det jag har fått? Låt oss be den helige Franciskus att hjälpa oss att svara generöst. Låt oss be honom lära oss att se på den fattige Kristus i Betlehem, på Kristus som levde utan att klamra sig fast vid något och på Kristus som gav sig själv helt på korset.

Må den helige Franciskus lära oss att leva fattiga i hjärtat, det vill säga med ett fritt, tacksamt och generöst hjärta. Och må Helsingfors stift, när vi följer hans exempel, alltmer bli en fattig kyrka för och med de fattiga: en kyrka som inte håller fast vid sig själv utan går ut för att möta alla; en kyrka som förmår dela med sig av det den har; en kyrka som förkunnar Jesus Kristus i ord och handling; en kyrka som gör evangeliets glädje och skönhet synliga i Finland.

Må den heliga Maria, Herrens ödmjuka tjänarinna, och den helige Franciskus av Assisi, den fattige och glädjefyllde mannen, följa oss på denna väg. Med min välsignelse och mina förböner,

+ Raimo Goyarrola
Biskop av Helsingfors